

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ Κ.Α.Π. ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Ε. Μπουσίου

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Δ/νση Αγροτικής Πολιτικής και Τεκμηρίωσης, Αχαρνών 5, 10176 Αθήνα

Εισαγωγή

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) συμπλήρωσε ήδη 40 χρόνια εφαρμογής. Έχει ήδη αναθεωρηθεί αρκετές φορές. Εξελίχθηκε σταδιακά από μια πολιτική επικεντρωμένη στην οργάνωση των γεωργικών αγορών και τη στήριξη των τιμών ως τα τέλη της δεκαετίας του '80, σε ένα πιο γενικευμένο σύστημα άμεσων ενισχύσεων το 1993, ανάλογα με το προϊόν (ανά στρέμμα, ανά κιλό παραγωγής ή ανά κεφαλή παραγωγικού ζώου), με στόχο την αμεσότερη στήριξη του γεωργικού εισοδήματος, για να καταλήξει, με την Agenda 2000 (όπως αποφασίστηκε το 1999 στη «Συμφωνία του Βερολίνου»), στην ανάδειξη της «Αγροτικής Ανάπτυξης» ως του δεύτερου πυλώνα της. Τέλος, με την τελευταία μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, η πρώτη φάση της οποίας αποφασίστηκε τον Ιούνιο 2003, επί ελληνικής Προεδρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, επήλθε μία ριζική μεταβολή του τρόπου στήριξης της κοινοτικής γεωργίας. Από το 2004 και μετά συνεχίστηκε για τα μεσογειακά προϊόντα (λάδι, βαμβάκι, καπνός), τη ζάχαρη, τη μπανάνα, τα οπωροκηπευτικά και ακολουθεί ο αμπελοοινικός τομέας ο οποίος βρίσκεται σε εξέλιξη. Βασικότερη μεταβολή που επέφερε η μεταρρύθμιση στο σύστημα στήριξης της ΚΑΠ, αποτελεί η θέσπιση του συστήματος της **Ενιαίας Αποδεδειγμένης Ενίσχυσης (ΕΑΕ)**, στη θέση των προηγούμενων επιμέρους και κατά προϊόν άμεσων ή έμμεσων ενισχύσεων στον παραγωγό.

Οι λόγοι που οδήγησαν στην τελευταία μεταρρύθμιση της ΚΑΠ σχετίζονταν με:

1. **Τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)** (υψηλό δημοσιονομικό κόστος για τον κοινοτικό προϋπολογισμό, κυρίως μετά την ενσωμάτωση της γεωργίας και των 10+2 νέων μελών από την τελευταία διεύρυνση, αλλά και η προοπτική των μελλοντικών διευρύνσεων (Δυτικά Βαλκάνια, Τουρκία).

2. **Τις διαπραγματεύσεις στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ)** (οι πολυμερείς γεωργικές διαπραγματεύσεις στα πλαίσια του ΠΟΕ που ξεκίνησαν μετά το πέρας ισχύος της Συμφωνίας του Γύρου Ουρουγουάης και συνεχίζουν ως «Γύρος Doha» από τον Οκτώβριο 2001, αναμένεται να οδηγήσουν σε πρόσθετες δεσμεύσεις περαιτέρω φιλελευθεροποίησης του γεωργικού εμπορίου).

3. **Τις αυξημένες απαιτήσεις των ευρωπαϊών φορολογουμένων για διαφάνεια και έλεγχο των δαπανών του κοινοτικού προϋπολογισμού** (η παρατηρούμενη συνεχιζόμενη μείωση των απασχολουμένων αποκλειστικά με την γεωργία, αλλά και η κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική σημασία διατήρησης του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο, δημιούργησαν πιέσεις για τη δημιουργία εναλλακτικών πηγών εισοδήματος και απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές, με την όλο και μεγαλύτερη ενδυνάμωση του Β' πυλώνα της ΚΑΠ).

4. **Τις απαιτήσεις των καταναλωτών για ασφαλή τρόφιμα** (ανάγκη ενδυνάμωσης της υγιεινής ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων), και

5. **Την όλο και μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος** (αυξανόμενη πίεση για μία γεωργία περισσότερο φιλική στο περιβάλλον και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης).

Στο πεδίο εφαρμογής του συστήματος εντάσσονται τα προϊόντα: σιτηρά, ρύζι, βόειο κρέας, αιγοπρόβατα, αγελαδινό γάλα (από το 2007) αποξηραμένες ζωοτροφές, όσπρια,

σπόροι σποράς (αποφάσεις Ιουνίου 2003), ελαιόλαδο, καπνός, βαμβάκι, λυκίσκος (αποφάσεις Απριλίου 2004), ζαχαρότευτλα (αποφάσεις Νοεμβρίου 2005) και μπανάνες (2006). Στο πεδίο εφαρμογής του συστήματος εντάσσεται από το 2008 και ο τομέας του οπωροκηπευτικών, με τον κανονισμό (ΕΚ) 1182/07 μετά την πρόσφατη πολιτική συμφωνία (Ιούνιος 2007) για την ένταξη και αυτού του τομέα στο καθεστώς της ΕΑΕ.

Νομικό πλαίσιο

Οι κύριες ρυθμίσεις της νέας ΚΑΠ, περιλαμβάνονται στον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) αρ. 1782/2003, τον λεγόμενο και «οριζόντιο κανονισμό των άμεσων ενισχύσεων», ο οποίος στη συνέχεια συμπληρώθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) αρ. 864/2004 που καλύπτει την ένταξη στο σύστημα των «μεσογειακών» προϊόντων (ελαιόλαδο, βαμβάκι, καπνός), τον Κανονισμό (ΕΚ) αρ. 319/2006 που καλύπτει την ένταξη των ζαχαροτεύτων, τον Κανονισμό (ΕΚ) αρ. 411/07 που καλύπτει την ένταξη της μπανάνας και τον κανονισμό (ΕΚ) αρ. 1182/07 που καλύπτει την ένταξη των οπωροκηπευτικών. Στη συνέχεια θα συμπληρωθεί σχετικά και με αυτόν του αμπελοοινικού τομέα.

Βασικές αρχές

1. Ενιαία Ενίσχυση

Περιλαμβάνει το σύνολο των άμεσων ενισχύσεων που εισέπραξε ο παραγωγός καθεμιάς εκμετάλλευσης μιά συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς. Το ύψος της Ενιαίας Ενίσχυσης, που αντιστοιχεί σε κάθε δικαιούχο, προκύπτει από τον μέσο όρο της τριετίας 2000-2002. Ειδικότερα

- της τετραετίας 1999-2002 για το ελαιόλαδο
- της τετραετίας 2000, 2001, 2002 & 2005 για τα ζαχαρότευτλα
- για τις μπανάνες
- της τριετίας 2003-2005 για τα οπωροκηπευτικά και ονομάζεται ποσό αναφοράς

2. Αποσύνδεση

Η καταβολή της ενιαίας ενίσχυσης ή «Ενιαίας Αποδεσμευμένης Ενίσχυσης - ΕΑΕ» (Single Farm Payment) καταβάλλεται σε κάθε επιλέξιμο παραγωγό, ανεξαρτήτως είδους και ύψους της παραγωγής του. Ακόμη και στην περίπτωση που ο παραγωγός επιλέγει να μην παράξει τίποτα, υπό την προϋπόθεση ότι ο παραγωγός τηρεί στο ακέραιο τις υποχρεώσεις της «πολλαπλής συμμόρφωσης». Επομένως, η ΕΑΕ μπορεί να θεωρηθεί ως μια σταθερή εισοδηματική βάση για τον παραγωγό. Έναρξη εφαρμογής της ΕΑΕ στην Κοινότητα ορίστηκε προαιρετικά το 2005 ή το 2006, αλλά υποχρεωτικά από το 2007. Από τα παλαιά 15 κράτη μέλη, τα δέκα επέλεξαν ως έναρξη εφαρμογής το 2005. Η Ελλάδα, μαζί με Γαλλία, Ισπανία, Ολλανδία και Φινλανδία, επέλεξαν να εφαρμόσουν το σύστημα το 2006. Από τα νέα κράτη μέλη, στα οποία, από εντάξεώς τους, έχει δοθεί η δυνατότητα να εφαρμόσουν προαιρετικά μεταβατικά ένα παρεμφερές αλλά ιδιαίτερο σύστημα (Ενιαία Εκτατική Ενίσχυση (Single Area Payment αντί της Single Farm Payment), μόνο η Σλοβενία και η Μάλτα αποφάσισαν να εφαρμόσουν την ΕΑΕ από το 2007.

3. Δικαιώματα πληρωμής

Η ΕΑΕ κάθε δικαιούχου υποδιαιρείται σε ατομικά Δικαιώματα Πληρωμής. Ο αριθμός των Ατομικών Δικαιωμάτων είναι ίσος με τον αριθμό των εκταρίων που καλλιεργήθηκαν την περίοδο αναφοράς. Η αξία του κάθε Δικαιώματος προκύπτει από τη διαίρεση του ποσού αναφοράς που αναλογεί σε κάθε δικαιούχο διά του μέσου όρου της έκτασης που καλλιεργήθηκε κατά την ιστορική περίοδο για την είσπραξη των συγκεκριμένων ενισχύσεων (έκταση αναφοράς). Δικαιούχος των δικαιωμάτων

πληρωμής είναι ο κάθε παραγωγός που ήταν ο χρήστης της γης κατά την συγκεκριμένη ιστορική περίοδο.

Η Ελλάδα επέλεξε να εφαρμόσει το παραπάνω «ιστορικό μοντέλο». Ωστόσο, τα Κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν, αντί του ιστορικού μοντέλου του περιφερειακού μοντέλου. Στην περίπτωση αυτή, όλοι οι παραγωγοί της περιφέρειας είναι δικαιούχοι της ΕΑΕ ανεξάρτητα από το τι παρήγαγαν κατά την περίοδο αναφοράς. Από τα 15 παλαιά κράτη μέλη, 5 κράτη μέλη ή περιφέρειες (Δανία, Λουξεμβούργο, Σουηδία, Φινλανδία και η Βόρεια Ιρλανδία) επέλεξαν να εφαρμόσουν ένα «στατικό υβριδικό» μοντέλο, δηλαδή, ένα συνδυασμό των δύο μοντέλων (20% της ενίσχυσης βασισμένη στο περιφερειακό μοντέλο και 80% με ιστορική βάση), ενώ 2 κράτη μέλη (Γερμανία και η Αγγλία του Ηνωμένου Βασιλείου) επέλεξαν ένα «δυναμικό υβριδικό» μοντέλο, δηλαδή συνδυασμό των δύο μοντέλων, αλλά με προοδευτική % αύξηση που αναλογεί στο περιφερειακό μοντέλο.

Είναι προφανές ότι, τουλάχιστον στην αρχική αυτή φάση εφαρμογής της ΕΑΕ, το περιφερειακό μοντέλο επέλεξαν οι χώρες εκείνες που έχουν μια σχετικά ομοιόμορφη παραγωγική βάση, κι επομένως, οι διαφορές στην αξία των ατομικών δικαιωμάτων, που θα προέκυπταν από τους διαφορετικούς υπολογισμούς των δύο μοντέλων, δεν θα ήσαν ιδιαίτερα αιχμηρές. Αυτό δεν ισχύει στις χώρες του Νότου και ασφαλώς στην περίπτωση της χώρας μας, όπου η αναγωγή σε κατά στρέμμα ενίσχυση μεταξύ π.χ. βάμβακος, καπνού, και σιτηρών, θα διέφεραν πολύ, πράγμα που θα συνεπαγόταν έντονη αναδιανομή των ενισχύσεων μεταξύ παραγωγών ή/και κλάδων παραγωγής.

Τα ατομικά δικαιώματα μπορούν να μεταβιβάζονται με ή χωρίς την αντίστοιχη γεωργική γη, αλλά στο ίδιο κράτος μέλος. Για να μεταβιβαστούν όμως χωρίς γη, θα πρέπει τα μεταβιβαζόμενα δικαιώματα να έχουν ενεργοποιηθεί τον προηγούμενο χρόνο τουλάχιστον κατά 80%. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι τον πρώτο χρόνο εφαρμογής του συστήματος στην Ελλάδα (2006) δεν μπορούν να γίνουν μεταβιβάσεις δικαιωμάτων παρά μόνο με την ανάλογη έκταση. Τα δικαιώματα μπορούν ακόμη να ενοικιάζονται, αλλά σε αυτή την περίπτωση, μόνο μαζί με την αντίστοιχη γεωργική έκταση. Επίσης μπορούν να κληρονομούνται ή να μεταβιβάζονται με γονική παροχή.

4. Ενεργοποίηση δικαιωμάτων

Για την ενεργοποίηση, δηλαδή την είσπραξη, των ατομικών δικαιωμάτων, ο κάθε δικαιούχος στην Ελλάδα έχει τις εξής κύριες υποχρεώσεις:

- Να υποβάλει (μέχρι την 15 Μαΐου εκάστου έτους) μια ενιαία αίτηση στον φορέα πληρωμής (ΟΠΕΚΕΠΕ), σύμφωνα με τους όρους του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης & Ελέγχου (ΟΣΔΕ). Η αίτηση αυτή αποτελεί δήλωση της συνολικής εκμετάλλευσης (όλα τα αγροτεμάχια και όλο το ζωικό κεφάλαιο).

- Απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματοποίηση των πληρωμών είναι κάθε ατομικό δικαίωμα να συνοδεύεται από το αντίστοιχο επιλέξιμο εκτάριο (είτε καλλιεργείται είτε διατηρείται σε καλή κατάσταση). Επιλέξιμη έκταση μπορεί να είναι το σύνολο των εκταρίων μιας εκμετάλλευσης (καλλιεργήσιμη γη, βοσκότοπος ή ελαιώνας) εκτός αυτής με μόνιμες καλλιέργειες που μέχρι στιγμής δεν έχουν μπει στο σύστημα (δενδρώνες και αμπέλια).

- Από εκεί και πέρα, κάθε παραγωγός είναι απολύτως ελεύθερος να χρησιμοποιήσει την επιλέξιμη έκταση για την καλλιέργεια και παραγωγή οποιουδήποτε προϊόντος, εκτός (μέχρι το 2007) από κηπευτικά και πατάτες. Ακόμη όμως και σ' αυτή την περίπτωση, δίδεται η δυνατότητα δευτερεύουσας καλλιέργειας κηπευτικών στα επιλέξιμα εκτάρια, για μια περίοδο 3 μηνών. Πιο συγκεκριμένα για την χώρα μας: από 20 Ιουνίου στη Νότια Ελλάδα και από 10 Ιουλίου στην Κεντρική & Βόρεια Ελλάδα. Μετά την ένταξη όμως (από το 2008 και μετά) και του τομέα των οπωροκηπευτικών

στο σύστημα (συμπεριλαμβανομένων και των αρωματικών φυτών μαγειρικής) η παραπάνω απαγόρευση καταργείται.

5. Εθνικό απόθεμα δικαιωμάτων

Κάθε κράτος μέλος έχει τη δυνατότητα να συστήσει Εθνικό Απόθεμα Δικαιωμάτων, προκειμένου να αντιμετωπίσει ειδικές περιπτώσεις, όπως, οι νέοι και οι νεοεισερχόμενοι στο επάγγελμα αγρότες, οι οποίοι άρχισαν τη γεωργική τους δραστηριότητα από το 2002 και μετά (κι επομένως δεν ελάμβαναν άμεσες ενισχύσεις κατά την ιστορική περίοδο), καθώς και για την κάλυψη περιπτώσεων ανωτέρας βίας (θάνατος ή μακροχρόνια ασθένεια γεωργού, φυσικές καταστροφές, κλπ). Για τη σύσταση του Εθνικού Αποθέματος, το κράτος μέλος μπορεί να προβεί (Άρθρο 42 του Καν. 1782/2003) σε παρακράτηση μέχρι και του 3% του συνολικού αριθμού των δικαιωμάτων, αναλογικά από κάθε παραγωγό.

Στην Ελλάδα αποφασίστηκε παρακράτηση 2% της αξίας των δικαιωμάτων του κάθε παραγωγού. Με Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 422/07.04.06) καθορίστηκαν οι δικαιούχοι και οι όροι κατανομής των δικαιωμάτων που προέκυψαν από το Εθνικό Απόθεμα που σχηματίστηκε. Η αξία του κάθε δικαιώματος προερχόμενου από το Εθνικό Απόθεμα προσδιορίστηκε σε 750 € το καθένα και διανεμήθηκε κυρίως στους νέους αγρότες, μετά από αίτησή τους. Ο αριθμός των δικαιωμάτων ανά δικαιούχο, που διατέθηκε από το Εθνικό Απόθεμα, ήταν μέχρι 7 δικαιώματα για τους νέους αγρότες που εισήλθαν στο επάγγελμα μετά την περίοδο αναφοράς και πληρούσαν όλες τις προϋποθέσεις. Επιπλέον 2 δικαιώματα έλαβαν όσοι ενεργοποιήθηκαν σε ορεινές και προβληματικές περιοχές, ενώ για τους αγρότες με πάνω από 4 μέλη οικογένειας, διανεμήθηκε 1 επιπλέον δικαίωμα. Δικαιώματα που αποκτήθηκαν από το Εθνικό Απόθεμα, δεν μεταβιβάζονται και δεν εκμισθώνονται κατά την επόμενη 5ετία. Επίσης, κάθε δικαίωμα προερχόμενο από το Εθνικό Απόθεμα που δεν χρησιμοποιήθηκε κάποιο έτος, επιστρέφει πίσω αμέσως. Σημειώνεται ότι, κατά το πρώτο έτος εφαρμογής της αποδέσμευσης, όσα δικαιώματα δεν ενεργοποιήθηκαν, μεταβιβάστηκαν στο Εθνικό Απόθεμα. Το Εθνικό Απόθεμα θα συνεχίσει να εμπλουτίζεται και στο μέλλον, από μεταβίβαση δικαιωμάτων τα οποία, ο κάτοχός τους δεν τα ενεργοποιήσει επί μια τριετία συνεχώς. Σε κάθε περίπτωση, το Εθνικό Απόθεμα μπορεί να προικοδοτείται και στο μέλλον από παρακρατήσεις των μελλοντικών δικαιωμάτων σε περιπτώσεις αγοραπωλησίας τους.

6. Εξαιρέσεις από την πλήρη αποσύνδεση

Στις εξαιρέσεις περιλαμβάνονται εκείνες τις περιπτώσεις στις οποίες ένα μέρος των άμεσων ενισχύσεων εξακολουθεί να συνδέεται με συγκεκριμένο είδος παραγωγής.

▪ Ειδικά δικαιώματα κτηνοτρόφων: Προβλέπονται για τους κτηνοτρόφους εκείνους που δεν διαθέτουν ή δεν έχουν δηλώσει κατά την περίοδο αναφοράς καθόλου έκταση (π.χ. βοσκοτόπων) ή η αξία της ΕΑΕ που τους αναλογεί είναι μεγαλύτερη των 500 € το στρέμμα. Για την ενεργοποίηση (είσπραξη) όμως του «ειδικού δικαιώματος», ο κτηνοτρόφος υποχρεούται να διατηρήσει τουλάχιστον το 50% του κοπαδιού που είχε κατά την ιστορική περίοδο (εκφρασμένου σε ζωικές μονάδες).

▪ Μερική αποσύνδεση: Στα κράτη μέλη δόθηκε η δυνατότητα να επιλέξουν, από το πρώτο έτος εφαρμογής του συστήματος, να κρατήσουν ένα μέρος των υφιστάμενων ενισχύσεων συνδεδεμένο με το συγκεκριμένο είδος παραγωγής. Οι επιλογές ήταν περιορισμένες, π.χ.

- για τον τομέα των σιτηρών, μέχρι το 25% των ενισχύσεων του συνόλου των σιτηρών ή μέχρι το 40% της συμπληρωματικής ενίσχυσης του σκληρού σίτου,

- για τον τομέα των αιγοπροβάτων, μέχρι το 50% των προηγούμενων προμοδοτήσεων,

- για τον τομέα του βοείου κρέατος, μέχρι το 100% της προηγούμενης προμοδότησης των θηλαζουσών αγελάδων και το 40% της ενίσχυσης σφαγής των

αρσενικών βοοειδών ή μέχρι το 100% της ενίσχυσης σφαγής ή μέχρι το 755 της ειδικής πριμοδότησης των αρσενικών βοοειδών

- για το ελαιόλαδο, μέχρι το 40% του συνόλου της ενίσχυσης,
- για τον τομέα του καπνού, και μάλιστα, μόνο για τις εσοδείες 2006-2009, θα μπορούσαν να εφαρμοστούν διαφορετικά ποσοστά δέσμευσης ανά περιοχή, έως και 60%. Έχει πάντως προβλεφθεί εξαρχής ότι, για τις εσοδείες από 2010 έως και 2012, το 50% των ενισχύσεων αποδεδεμεύεται από την παραγωγή και το υπόλοιπο 50% μεταφέρεται στον Β' πυλώνα της ΚΑΠ για την εφαρμογή προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης στις καπνοπαραγωγικές περιοχές,
- για τους σπόρους σποράς, όπως και για τις παραγωγικές δραστηριότητες στα μικρά νησιά του Αιγαίου, δόθηκε η δυνατότητα ολικής εξαίρεσης των άμεσων ενισχύσεων από την αποσύνδεση.

Η Ελλάδα επέλεξε να εφαρμόσει την πλήρη αποσύνδεση στο σύνολο των προϊόντων, με μόνη εξαίρεση τους σπόρους σποράς, για τους οποίους η χορηγούμενη ενίσχυση παραμένει συνδεδεμένη 100% με την συγκεκριμένη παραγωγή.

Ειδικότερα,

- για το βαμβάκι, το 35% του συνόλου της ενίσχυσης (σε επίπεδο χώρας) παραμένει υποχρεωτικά συνδεδεμένο με την παραγωγή. Για την Ελλάδα και για μία μέγιστη συνολική έκταση 3,7 εκατ. στρεμμάτων, το 35% της προηγούμενης ενίσχυσης υπολογίζεται, κατά μέσον όρο, σε 54,6 €/στρέμμα. Επίσης οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση της δεσμευμένης ενίσχυσης στο βαμβάκι είναι: χρήση εγκεκριμένων ποικιλιών, τουλάχιστον 8.000 φυτά το στρέμμα, η σπορά να γίνει το αργότερο μέχρι 31^η Μαΐου, η φυτεία να διατηρείται στον αγρό μέχρι τουλάχιστον την 15^η Οκτωβρίου, το φυτό να έχει φτάσει τουλάχιστον στο άνοιγμα της κάνας, να τηρούνται τα προγράμματα λίπανσης, άρδευσης, κλπ.

- για το αγελαδινό γάλα, θεσπίστηκαν νέες άμεσες ενισχύσεις (ανά τόνο παραγόμενου γάλακτος), ως αντιστάθμιση της μείωσης των θεσμικών τιμών και εισάγονται σταδιακά: 8,15 €/τόνο για το 2004, 16,31 €/τόνο για το 2005 και 24,49 €/τόνο για το 2006 και μετά. Στις ενισχύσεις αυτές προστίθενται τα ποσά που χορηγούνται, με εθνικές αποφάσεις, υπό τη μορφή Εθνικού Φακέλου, ως ενισχύσεις συνολικού ύψους 2,31 εκατ. € για το 2004, 4,63 εκατ. € το 2005 και 6,94 εκατ. € από το 2006 και μετά. Οι ενισχύσεις αυτές παραμένουν συνδεδεμένες με την παραγωγή του αγελαδινού γάλακτος κατά την τριετή μεταβατική περίοδο. Όταν όμως ολοκληρωθεί η εισαγωγή τους το 2007, οι νέες αυτές άμεσες ενισχύσεις αποδεδεμεύονται πλήρως από την παραγωγή και ενσωματώνονται υποχρεωτικά στην ΕΑΕ.

▪ Ειδικά καθεστώτα: Ως επιμέρους κίνητρο διατήρησης ή/και προώθησης ορισμένων καλλιεργειών, θεσπίστηκαν περιορισμένες αλλά ειδικής σημασίας δεσμευμένες με την παραγωγή ενισχύσεις, που χορηγούνται δηλαδή επιπλέον της ΕΑΕ, σε συνάρτηση με την ετήσια παραγωγή, ως εξής:

- Σκληρό σιτάρι: Ειδική πριμοδότηση ποιότητας, ίση με 4 €/στρέμμα, για μέγιστη έκταση 6.170.000 στρέμματα και με δυνατότητα καθορισμού υποεκτάσεων.

- Πρωτεϊνούχα (πίσσα, κουκιά, φούλια, γλυκά λούπινα): Ενίσχυση ίση με 5,557 €/στρέμμα, για μέγιστη έκταση σε επίπεδο Κοινότητας ίση με 1,4 εκατ. εκτάρια.

- Ρύζι: Ειδική ενίσχυση, ύψους 56,1 €/στρέμμα, για μέγιστη έκταση 203.330 στρέμματα και με δυνατότητα καθορισμού υποεκτάσεων.

- Ενεργειακές καλλιέργειες: Νέα ενίσχυση ίση με 4,5 €/στρέμμα, ως κίνητρο για την παραγωγή βιο-καυσίμων ή ενέργειας από βιομάζα.

- Καρποί με κέλυφος (αμύγδαλα, φουντούκια, καρύδια, φιστίκια Αιγίνης, χαρούπια): Νέα ενίσχυση ίση με 12,075 €/στρέμμα, που καθορίζεται βάσει ενός

συνολικού ποσού για την Ελλάδα ίσου με 4.962.825 €, και με εκτατικό όριο για τη χώρα μας τα 411.000 στρέμματα.

- Αποξηραμένες ζωοτροφές: Ενίσχυση ίση με 33 €/τόνο, η οποία χορηγείται στον αποξηραντή για μέγιστη εθνική ποσότητα 37.500 τόνων.

7. Ποιοτικό παρακράτημα

Βάσει του άρθρου 69 του Καν. 1782/2003, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να παρακρατούν έως και 10% του συνολικού ποσού των ενισχύσεων που αντιστοιχεί σε κάθε τομέα προϊόντος (ως συνιστώσα του Εθνικού Ανωτάτου Ορίου), προκειμένου το ποσό αυτό να διατίθεται για τη χορήγηση πρόσθετων ενισχύσεων στον ίδιο τομέα, για δραστηριότητες που αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ή/και της εμπορίας των προϊόντων του τομέα και στην προστασία ή βελτίωση του περιβάλλοντος. Επομένως, το λεγόμενο και ποιοτικό παρακράτημα, εξαιρείται στην ουσία από την αποδέσμευση και, εφόσον χορηγείται ως πρόσθετη ενίσχυση στην παραγωγή συγκεκριμένου προϊόντος, λειτουργεί πρακτικά ως ένα ακόμη είδος «δεσμευμένης» ενίσχυσης.

Η Ελλάδα έκανε ευρύτατη χρήση της δυνατότητας αυτής, με στόχο την ενίσχυση των μέτρων υπέρ της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων, με ποσοστά παρακρατήματος, 10% από την συνιστώσα των αροτραίων καλλιεργειών (= 47,3 εκατ. €), 10% από τον τομέα βοείου κρέατος (= 8,8 εκατ. €), 5% από τον τομέα των αιγοπροβάτων (= 12,6 εκατ. €), 4% από τον τομέα του ελαιολάδου (= 22,2 εκατ. €), 2% από τον τομέα του καπνού (= 7,5 εκατ. €) και 10% από τον τομέα της ζάχαρης (=2,9 εκατ. € από το 2009 και μετά). Με Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις έχουν προσδιοριστεί, τόσο οι γενικές αρχές όσο και οι λεπτομέρειες εφαρμογής του ποιοτικού παρακρατήματος κατά προϊόν, προκειμένου να ενισχύονται με πρόσθετη στρεμματική ενίσχυση οι παραγωγοί των εξής προϊόντων:

- Σκληρό σιτάρι και καλαμπόκι, υπό την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιούν σπόρους και υβρίδια μη γενετικά τροποποιημένους, και μάλιστα πιστοποιημένο σπόρο σποράς με ελάχιστη ποσότητα ανά εκτάριο (8 κιλά/στρέμμα για το σκληρό σιτάρι και 1,8 κιλά/στρέμμα ή 7.000 υβρίδια ανά στρέμμα για το καλαμπόκι (ΦΕΚ Β1583/16.11.2005)

- Στον τομέα του βοείου κρέατος, ενισχύονται οι κάτοχοι βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων στις οποίες έχουν γεννηθεί τουλάχιστον 20 μοσχάρια που παράγουν σφάγια ποιοτικής κατηγορίας R3 της κοινοτικής κλίμακας ταξινόμησης SEUROP (ΦΕΚ Β1606/21.11.2005)

- Στον τομέα αιγοπροβάτων, ενισχύονται οι κτηνοτρόφοι που εκτρέφουν βελτιωμένες φυλές ζώων και παράγουν και παραδίδουν γάλα με υψηλές ποιοτικές προδιαγραφές (ΦΕΚ Β1613/22.11.2005)

- Στο ελαιόλαδο, το παρακράτημα δίνεται στους παραγωγούς που εφαρμόζουν συστήματα βιολογικής και ολοκληρωμένης διαχείρισης της καλλιέργειας και στους παραγωγούς βρώσιμης ελιάς που έχει χαρακτηριστεί ως ΠΟΠ (ΦΕΚ Β152/09.02.2006)

- Στον καπνό, το παρακράτημα καταβάλλεται στους παραγωγούς που καλλιεργούν κάθε ποικιλία καπνού με χρήση πιστοποιημένου σπόρου, μη γενετικά τροποποιημένη και παραδίδουν, μέσω Α.Σ.Ο., καπνόφυλλα στις μεταποιητικές επιχειρήσεις, υπογράφοντας συμβόλαια αγοραπωλησίας καπνού σε επίπεδο, τουλάχιστον, νομού (ΦΕΚ Β1333/14.09.2006)

- Στα ζαχαρότευτλα, δικαιούχοι είναι οι παραγωγοί ζαχαροτεύτλων που υπογράφουν συμβόλαια καλλιέργειας και παράδοσης του προϊόντος στη βιομηχανία μέχρι την 1^η Μαΐου, χρησιμοποιούν πιστοποιημένο σπόρο σποράς, μη γενετικά τροποποιημένους και εντάσσονται σε συγκεκριμένα προγράμματα που εφαρμόζονται από την Ε.Β.Ζ.

8. Πολλαπλή συμμόρφωση

Πρωταρχικός σκοπός της Πολλαπλής Συμμόρφωσης είναι η βελτίωση της αιφορικότητας της γεωργίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο και η συμμόρφωση της νέας ΚΑΠ με τις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας και των καταναλωτών.

Για τη χορήγηση στο ακέραιο της ΕΑΕ αλλά και των υπόλοιπων άμεσων ενισχύσεων, ο δικαιούχος αγρότης υποχρεούται αφενός, να τηρεί συγκεκριμένα κανονιστικά πρότυπα, σε ότι αφορά το περιβάλλον, την ασφάλεια τροφίμων, την φυτοπροστασία, καθώς και την υγεία και καλή διαβίωση των ζώων κι αφετέρου, να εξασφαλίζει ότι το σύνολο της γεωργικής έκτασης, επί της οποίας «ακουμπούν» τα ατομικά δικαιώματα πληρωμής των ενισχύσεων, υπόκειται σε καλή διαχείριση ή αλλιώς, διατηρείται σε «καλές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες».

Οι συγκεκριμένες αυτές υποχρεώσεις, που περιέχονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του βασικού Κανονισμού 1782/2003, εισήχθησαν σταδιακά στο σύστημα από 1.1.2005 και ολοκληρώνονται το 2007. Εστιάζονται δε:

- Στην προστασία των εδαφών και των υπόγειων υδάτων από την υπερβολική χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων,
- Στην προστασία των οικοσυστημάτων και των περιοχών Natura 2000,
- Στην αποφυγή της νιτρορύπανσης γεωργικής προέλευσης,
- Στην ορθή εφαρμογή της ιλύος από εγκαταστάσεις καθαρισμού λυμάτων,
- Στην πιστή τήρηση των κανόνων για την αναγνώριση, καταγραφή και σήμανση των ζώων και των προϊόντων τους,
- Στην υποχρέωση άμεσης κοινοποίησης των ασθενειών των ζώων αν και όποτε εκδηλωθούν σε ένα κοπάδι,
- Στη διατήρηση καλών συνθηκών διαβίωσης των ζώων

Η καλή διαχείριση των γαιών εξαρτάται από τα ιδιαίτερα κλιματολογικά και εδαφολογικά χαρακτηριστικά της κάθε χώρας. Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη τα 17 πρότυπα διαχείρισης των γαιών (περιέχονται στο Παράρτημα ΙV του Κανονισμού 1782/2003), κάθε κράτος μέλος υποχρεούται να θεσπίσει ένα πλαίσιο κανόνων που αναφέρεται σε συγκεκριμένες ελάχιστες «καλές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες», οι οποίες αποσκοπούν κυρίως, στην προστασία του εδάφους, στη διατήρηση της δομής του και της οργανικής ουσίας του. Οι κανόνες αυτοί αφορούν στο σύνολο της εκμετάλλευσης και ισχύουν τόσο για τις χρησιμοποιούμενες όσο και τις μη χρησιμοποιούμενες γεωργικές γαίες και βοσκοτόπους. Στη χώρα μας, με μιά σειρά Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων (αρχής γενομένης με την ΚΥΑ 324032/24.12.2004 – ΦΕΚ Β1921/24.12.2004), θεσπίστηκαν οι κανόνες και οι αρμόδιοι διοικητικοί και ελεγκτικοί μηχανισμοί που ήσαν αναγκαίοι για την προστασία του εδάφους από την διάβρωση, τη διατήρηση της οργανικής του ύλης και της δομής του και την εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου συντήρησης ώστε να αποφευχθεί η υποβάθμιση των οικοσυστημάτων. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για τους παραγωγούς είναι, για παράδειγμα, οι παρακάτω απαιτήσεις:

- Φυτική κάλυψη των αγροτεμαχίων υπό κλίση, την περίοδο των βροχοπτώσεων.
- Διαχείριση καλαμιάς (ενσωμάτωση στο έδαφος ή βόσκηση) μετά τη συγκομιδή, απαγόρευση της καύσης, εκτός περιπτώσεων ειδικής άδειας.
- Διαχείριση βοσκοτόπων, με την εφαρμογή ελάχιστης και μέγιστης πυκνότητας βόσκησης, από 0,2 Μονάδες Μεγάλων Ζώων ανά εκτάριο μέχρι 3 Μονάδες.
- Απαγόρευση άροσης βοσκοτόπων.
- Η άροση σε επικλινή εδάφη πρέπει να γίνεται κατά τις ισοϋψείς ή διαγώνια.
- Αμειψισπορά στο 20% της έκτασης των εκμεταλλεύσεων που βρίσκονται σε φτωχά εδάφη, με συμπληρωματική καλλιέργεια ψυχανθών και ενσωμάτωσή τους στο έδαφος όπου επιβάλλεται για τον εμπλουτισμό του.

- Διατήρηση της βλάστησης κοντά σε υδάτινους αποδέκτες, υποχρέωση καθαρισμού των αρδευτικών και στραγγιστικών καναλιών από την βλάστηση που αναπτύσσεται στο εσωτερικό τους, χωρίς χημικά μέσα.

- Συγκέντρωση των απορριμάτων σε συγκεκριμένο χώρο της εκμετάλλευσης και μέριμνα για την αποκομιδή τους.

Διευκρινίζεται ότι δεν θα πρέπει να γίνεται σύγκριση μεταξύ των υποχρεώσεων αυτών και των Κωδίκων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, που αποτελούν πρότυπα πέραν των καλών γεωργικών και περιβαλλοντικών συνθηκών. Οι «Καλές Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Συνθήκες» ισχύουν για την καταβολή στο ακέραιο των άμεσων ενισχύσεων, ενώ οι «Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής», οι οποίοι αναφέρονται σε τήρηση κανόνων «πέραν του συνήθους», ισχύουν μόνο ως συμβατικές υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται από παραγωγούς που συμμετέχουν σε προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης και για τα οποία απολαμβάνουν πρόσθετων ενισχύσεων. Η Πολλαπλή Συμμόρφωση περιλαμβάνει το σύνολο των παραπάνω υποχρεώσεων. Ελλιπής τήρηση από τον γεωργό μιάς ή περισσότερων υποχρεώσεων, συνεπάγεται περικοπές των ενισχύσεων. Το 25% των περικοπών παραμένει στο ίδιο το κράτος μέλος και το υπόλοιπο επιστρέφει στον κοινοτικό προϋπολογισμό. Βάσει των ελέγχων που διεξάγονται, τα αποτελέσματα αξιολογούνται κατά υποχρέωση, ανάλογα με τη σοβαρότητα, την έκταση και την μονιμότητα ή όχι του παραπτώματος. Τα αποτελέσματα συνδέονται με το ΟΣΔΕ και επιβάλλονται κυρώσεις ανάλογα με τα ευρήματα των ελέγχων, ως % μείωσης του συνόλου των ενισχύσεων. Στην Ελλάδα, οι κυρώσεις κυμαίνονται από 1% έως 3% κατά τομέα υποχρεώσεων και εφόσον υπάρχουν παραβάσεις σε περισσότερους τομείς, αθροίζονται και το ποσοστό μπορεί να ανέλθει έως 5%. Στην περίπτωση επανάληψης της παράβασης, τα ποσοστά αυτά τριπλασιάζονται. Όταν δε υπάρχει πρόθεση παράβασης, το ποσοστό περικοπής κατά τομέα υποχρεώσεων ανέρχεται στο 20% των ενισχύσεων. Σε ακραίες περιπτώσεις, η κύρωση μπορεί να φτάσει και το 100% των ενισχύσεων.

9. Σύστημα γεωργικών συμβουλών

Με στόχο οι εκμεταλλεύσεις να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις της πολλαπλής συμμόρφωσης, αλλά ενδεχομένως και στην αντιμετώπιση άλλων θεμάτων όπως ανάπτυξης δραστηριοτήτων, επενδύσεων, καινοτομιών, λογιστικού εκσυγχρονισμού κλπ, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να συστήσουν ένα Σύστημα Γεωργικών Συμβουλών προς τους αγρότες, το αργότερο μέχρι 1.1.2007. Η συμμετοχή των αγροτών στο σύστημα είναι προαιρετική. Οι ίδιοι αναλαμβάνουν το κόστος παροχής συμβουλών από τους φορείς υλοποίησης, για το οποίο επιδοτούνται για μια 5ετία, μέχρι και 80% του κόστους αυτού, εντασσόμενοι σε ένα νέο μέτρο αγροτικής ανάπτυξης (του Β' πυλώνα της ΚΑΠ), το οποίο τίθεται σε εφαρμογή από το 2007 και μετά. Για την ένταξη αγροτών στο μέτρο, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να δώσουν προτεραιότητα στους αγρότες που εισπράττουν πάνω από 15.000 € σε άμεσες ενισχύσεις. Η θεσμική εισαγωγή του συστήματος στην Ελλάδα διέπεται από την ΚΥΑ 303894/11.08.2006 (ΦΕΚ Β1375/14.09.2006), στην οποία προβλέπεται ότι το σύστημα εποπτεύεται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ενώ οι φορείς υλοποίησης είναι ατομικοί ή συλλογικοί φορείς του ιδιωτικού και συνεταιριστικού τομέα. Η πιστοποίηση των Γεωτεχνικών ως ιδιωτών Συμβούλων, βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων, ανατίθεται στο Γεωτεχνικό Επιμελητήριο.

10. Διαφοροποίηση

Η μεταρρύθμιση προβλέπει μια διαδικασία ενίσχυσης του Β' πυλώνα της ΚΑΠ (Αγροτική Ανάπτυξη), με μεταφορά πόρων από τον Α' πυλώνα. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται «διαφοροποίηση». Στο πλαίσιο αυτό, από το σύνολο της ΕΑΕ και των λοιπών άμεσων ενισχύσεων που αντιστοιχεί σε κάθε αγρότη, παρακρατείται ένα μικρό

ποσοστό, από 3% το 2005, σε 4% το 2006 και 5% το 2007 και εφεξής. Σημειώνεται ότι η αρχική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (η οποία όμως δεν έγινε δεκτή από τα κράτη μέλη το 2003), ήταν το ποσοστό αυτό να ανέλθει σταδιακά έως και 19% των άμεσων ενισχύσεων. Για το ποσό όμως που αντιστοιχεί μέχρι 5.000 € κατά δικαιούχο, οι παρακρατήσεις επιστρέφονται. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, στη χώρα μας, το μέγιστο ποσοστό (μέχρι και 85%) των αγροτικών μας εκμεταλλεύσεων, εντάσσεται σε αυτή την κατηγορία. Το 80% των εξοικονομούμενων πόρων επιστρέφει στο ίδιο κράτος μέλος, ενώ το υπόλοιπο 20% ανακατανέμεται μεταξύ των κρατών μελών βάσει κριτηρίων συνοχής (δείκτες γεωργικής έκτασης, γεωργικής απασχόλησης και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε αγοραστική δύναμη). Λόγω ακριβώς αυτών των κριτηρίων, η χώρα μας ευνοείται από αυτή την ανακατανομή, επιστρέφονται δηλαδή ποσά πολύ μεγαλύτερα από αυτά που τελικώς παρακρατήθηκαν.

Οι εξοικονομούμενοι πόροι διατίθενται για την χρηματοδότηση πρόσθετων μέτρων αγροτικής ανάπτυξης:

- Νέα κίνητρα (σε μεμονωμένους παραγωγούς ή Οργανώσεις Παραγωγών) για βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων, όπως πιστοποίηση ποιότητας, δραστηριότητες προώθησης κλπ.

- Παροχή στήριξης στους αγρότες για την τήρηση των προτύπων πολλαπλής συμμόρφωσης και τη χρήση της υπηρεσίας παροχής συμβουλών, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

- Νέα μέτρα για την καλή διαβίωση των ζώων, με την ένταξή τους στο αγρο-περιβαλλοντικό πακέτο ή/και πρόβλεψη νέων πριμοδοτήσεων για δεσμεύσεις που υπερβαίνουν τις υφιστάμενες νομικές υποχρεώσεις.

Σημειώνεται πάντως ότι, για την όλη ρύθμιση της διαφοροποίησης, οι κανονισμοί προβλέπουν ρήτρα επανεξέτασης των ποσοστών μείωσης των ενισχύσεων, σε περίπτωση που, στην πορεία εφαρμογής της ΚΑΠ, απαιτηθούν πρόσθετοι πόροι για την χρηματοδότηση μελλοντικών μεταρρυθμίσεων.

Οπωροκηπευτικά

Εισαγωγή

Στο Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας και Αλιείας στις 11 και 12 Ιουνίου 2007 στο Λουξεμβούργο, επιτεύχθηκε πολιτική συμφωνία στην πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση του τομέα των οπωροκηπευτικών. Κεντρικό στοιχείο της μεταρρύθμισης είναι η ένταξη και προσαρμογή του τομέα στις ρυθμίσεις της νέας ΚΑΠ. Η συμφωνία επιτεύχθηκε με ομοφωνία, μετά από πολύωρες διαπραγματεύσεις και εκτεταμένες διμερείς διαβουλεύσεις με τα 27 Κ-Μ, στη βάση συμβιβαστικών προτάσεων που κατατέθηκαν από τη Γερμανική Προεδρία σε συνεννόηση με την Επιτροπή. Θα ακολουθήσει η νομική επεξεργασία του νέου κανονισμού και οι αναγκαίες εφαρμοστικές διατάξεις, προκειμένου οι νέες ρυθμίσεις να ισχύσουν από 1/1/2008. Ο τομέας των οπωροκηπευτικών αντιπροσωπεύει το 3% των καλλιεργούμενων εκτάσεων και το 17% της αξίας της γεωργικής παραγωγής στην Ε.Ε. των 25 (δεν ελήφθησαν υπόψη στοιχεία για τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία). Σε αντίθεση με τις βόρειες χώρες ο τομέας των οπωροκηπευτικών θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου.

Στον τομέα διατίθεται το 3,1% του κοινοτικού Γεωργικού Ταμείου (περίπου 1,5 δις €), το οποίο κατανέμεται κυρίως:

1. Στις Οργανώσεις Παραγωγών του τομέα και
2. στα προϊόντα του τομέα που προορίζονται για τη μεταποίηση.

Η νέα μεταρρύθμιση αφορά τόσο τον τομέα των νωπών οπωροκηπευτικών όσο και τον τομέα των μεταποιημένων οπωροκηπευτικών. Όσον αφορά τα νωπά

οπωροκηπευτικά η μεταρρύθμιση αναφέρεται στο καθεστώς των Οργανώσεων Παραγωγών (ΟΠ). Στον τομέα των μεταποιημένων οπωροκηπευτικών οι άμεσες ή έμμεσες (στρεμματικές ή ανά κιλό) ενισχύσεις που μέχρι σήμερα συνδέονταν με την παραγωγή και παράδοση στη βιομηχανία προς μεταποίηση για τα προϊόντα σταφίδα, εσπεριδοειδή για χυμοποίηση, βιομηχανική τομάτα, συμπύρηνο ροδάκινο, αχλάδι, σύκα αποδεσμεύονται από τα συγκεκριμένα προϊόντα και θα ενσωματωθούν στην ΕΑΕ.

Οργανώσεις παραγωγών

Με τις νέες ρυθμίσεις, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην ενίσχυση του ρόλου των Οργανώσεων Παραγωγών (ΟΠ) του τομέα. Οι ΟΠ θα πρέπει να συμβάλουν:

- στην επίτευξη ανταγωνιστικής παραγωγής,
- στην παραγωγή προϊόντων που ζητά η αγορά,
- στη μείωση των διακυμάνσεων προσφοράς και ζήτησης,
- στη σταθεροποίηση του εισοδήματος των παραγωγών,
- στην ενθάρρυνση της κατανάλωσης των φρούτων και των λαχανικών.

Λαμβάνοντας υπόψη τον κατακερματισμό και το κατά μέσο όρο μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων του τομέα, στόχος των νέων ρυθμίσεων είναι οι ΟΠ να γίνουν πιο ελκυστικές για τους παραγωγούς, μια και μόνο μέσω αυτών μπορούν να επιτευχθούν:

- η συγκέντρωση της παραγωγής,
- η πρόληψη των κρίσεων στην αγορά,
- η βελτίωση της ποιότητας της παραγωγής,
- η αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος,
- η προώθηση της κατανάλωσης των οπωροκηπευτικών,
- η εξισορρόπηση των πιέσεων που δέχονται οι τιμές των προϊόντων σε επίπεδο λιανικού εμπορίου,
- η ουσιαστική βελτίωση του εισοδήματος των παραγωγών.

Σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις:

- Παρέχεται μεγαλύτερη ευελιξία στα Κ-Μ να επιλέξουν τη μορφή της αναγνώρισης των ΟΠ που επιθυμούν (πχ μπορεί να γίνει αναγνώριση ΟΠ ενός και μόνο προϊόντος).
- Εξασφαλίζεται πρόσθετη στήριξη στα Κ-Μ που παρουσιάζουν χαμηλό βαθμό οργάνωσης (μικρότερο από 20%), καθώς και στα νέα Κ-Μ, ρύθμιση που ευνοεί την Ελλάδα.
- Προάγονται και υποστηρίζονται οι συγχωνεύσεις των ΟΠ, η δημιουργία υπερεθνικών ΟΠ και η ίδρυση Ενώσεων Οργανώσεων Παραγωγών.
- Παρέχεται επιπλέον στήριξη στην παραγωγή βιολογικών προϊόντων.
- Δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην προστασία του περιβάλλοντος.

Το κύριο εργαλείο που έχουν οι ΟΠ στη διάθεσή τους, προκειμένου να βοηθήσουν τους παραγωγούς να εκσυγχρονίζονται και να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις της αγοράς είναι η υλοποίηση επιχειρησιακών προγραμμάτων. Η κοινοτική συμμετοχή δεν μπορεί να υπερβεί το 4,1% της αξίας της παραγωγής που διακινείται μέσω των Ο.Π. ενός έτους αναφοράς.

Μέσα από τα επιχειρησιακά προγράμματα, μπορούν να χρηματοδοτηθούν συλλογικές δράσεις που αφορούν:

- Τον προγραμματισμό της παραγωγής.
- Επενδύσεις σε θερμοκήπια.
- Έρευνα και ανάπτυξη.
- Προγράμματα κατάρτισης.
- Επενδύσεις για τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων.

- Επενδύσεις συσκευασίας και αποθήκευσης κλπ. και
- Υποχρεωτικά ένα ποσοστό του επιχ. Προγράμματος θα πρέπει να αφορά περιβαλλοντικές δράσεις.

Οι σημαντικότερες αλλαγές που επέρχονται με την παρούσα πολιτική συμφωνία, σε σχέση με το παλαιό καθεστώς του Καν(ΕΚ) 2200/96 του Συμβουλίου, είναι οι παρακάτω:

1. Για τα Κ-Μ των οποίων οι οργανώσεις παραγωγών εμπορεύονται λιγότερο από το 20% της παραγωγής φρούτων και λαχανικών (όπως είναι η περίπτωση της χώρας μας), η κοινοτική χρηματοδότηση στα επιχειρησιακά προγράμματα θα ανέρχεται πλέον στο 60% των δαπανών ενός επιχειρησιακού προγράμματος για ένα δεδομένο έτος (έναντι του 50% που ίσχυε μέχρι σήμερα).

2. Το καθεστώς της προαναγνώρισης ισχύει πλέον μόνο στα νέα Κ-Μ. Στα παλαιά Κ-Μ θα συνεχίσει να ισχύει μόνο για τις υπερπόντιες περιοχές της Ε.Ε. και τα μικρά νησιά του Αιγαίου.

3. Για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των κρίσεων στην αγορά (υπερπαραγωγή, απότομη πτώση τιμών κλπ), οι ΟΠ θα έχουν στη διάθεσή τους μια σειρά συγχρηματοδοτούμενων μέτρων, στα οποία περιλαμβάνονται:

- Η απόσυρση προϊόντων.
- Η πράσινη συγκομιδή ή καθόλου συγκομιδή.
- Η προώθηση και επικοινωνία.
- Η εκπαίδευση, επιμόρφωση και παρόμοιες δράσεις.
- Η ασφάλιση της παραγωγής.
- Η στήριξη σύστασης ταμείων αλληλοβοήθειας με την κάλυψη των διοικητικών δαπανών.

Ως εκ τούτου, η απόσυρση καταργείται ως μέτρο κοινοτικής πρωτοβουλίας. Στο εξής, θα μπορεί να ενεργοποιείται απόσυρση προϊόντων από την αγορά με ευθύνη αποκλειστικά και μόνο των ΟΠ. Έτσι, ενώ μέχρι στιγμής η κοινοτική αποζημίωση για απόσυρση ανερχόταν στο 100% της αξίας 16 συγκεκριμένων προϊόντων που περιέχονται στο παράρτημα V του Καν(ΕΚ) 2200/96, στο εξής, η κοινοτική χρηματοδότηση της απόσυρσης προϊόντων από την αγορά, περιορίζεται στο 60% της δαπάνης για όλα τα προϊόντα που καλύπτονται από την ΚΟΑ οπωροκηπευτικών, όπως και για όλα τα άλλα μέτρα των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Επιπλέον, η δαπάνη για τα μέτρα διαχείρισης των κρίσεων δεν επιτρέπεται να ξεπερνά το 1/3 της δαπάνης ενός επιχειρησιακού προγράμματος για ένα δεδομένο έτος. Προκειμένου μάλιστα οι ΟΠ να ενισχυθούν για δραστηριότητες πρόληψης και διαχείρισης κρίσεων και ειδικότερα απόσυρσης, θα πρέπει οπωσδήποτε να υλοποιούν επιχειρησιακό πρόγραμμα. Εφόσον τα αποσυρόμενα από την αγορά προϊόντα διατίθενται ως δωρεάν διανομή, σε ευαγή ιδρύματα και σε ομάδες πληθυσμού που έχουν ανάγκη, η χρηματοδότησή τους καλύπτεται κατά 100% από κοινοτικούς πόρους. Η δωρεάν όμως διανομή δεν μπορεί να υπερβαίνει το 5% του εμπορεύσιμου όγκου της ΟΠ. Επιπλέον, η δωρεάν διανομή δεν μπορεί να αφορά τρίτες χώρες.

4. Το ποσοστό κοινοτικής ενίσχυσης στα επιχειρησιακά προγράμματα ανέρχεται στο 4,1% της αξίας της παραγωγής που εμπορεύθηκε η Οργάνωση Παραγωγών του έτους αναφοράς. Το ποσοστό αυτό μπορεί να αυξηθεί στο 4,6%, προκειμένου το επιπλέον 0,5% θα χρησιμοποιηθεί στη διαχείριση κρίσεων. Η διάταξη όμως αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί μόνο από τις Οργανώσεις Παραγωγών που εξαντλούν το 4,1% της κοινοτικής χρηματοδότησης.

5. Στον κατάλογο των προϊόντων που καλύπτονται από τις νέες ρυθμίσεις συμπεριλαμβάνονται πλέον ο κρόκος καθώς και τα αρωματικά φυτά που

προορίζονται για μαγειρική χρήση, όπως το θυμάρι, ο βασιλικός, το μελισσόχορτο, το φασκόμηλο, η ρίγανη. Επομένως και για τα προϊόντα αυτά μπορούν να αναγνωριστούν αντίστοιχες ΟΠ προκειμένου να ωφεληθούν, υποβάλλοντας προς έγκριση επιχειρησιακά προγράμματα.

6. Ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνει υποχρεωτικά περιβαλλοντικές δράσεις που συνεπάγονται την υιοθέτηση μεθόδων πέραν της ορθής γεωργικής πρακτικής, δηλαδή δράσεις που εντάσσονται στον Κανονισμό 1698/2005. Τέτοιες δράσεις θα μπορούσαν να είναι η ολοκληρωμένη διαχείριση (π.χ. μέτρα εξοικονόμησης νερού, μέτρα προστασίας εδάφους από ρυπαντές, μείωση χρήσης φυτοφαρμάκων κλπ) ή η βιολογική γεωργία.

Πιο συγκεκριμένα, κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον:

- 2 ή περισσότερες περιβαλλοντικές δράσεις ή
- δράσεις υπέρ του περιβάλλοντος σε ελάχιστο ποσοστό 10% της δαπάνης του επιχειρησιακού προγράμματος.

Όταν όμως το 80% των παραγωγών μελών μιας ΟΠ εφαρμόζουν μία ή περισσότερες παρόμοιες αγροπεριβαλλοντικές δράσεις, τότε η ΟΠ δεν υποχρεούται να υλοποιήσει και άλλες περιβαλλοντικές δράσεις μέσα από το επιχειρησιακό της πρόγραμμα.

Μεταποίηση

Το μέχρι σήμερα εφαρμοζόμενο σύστημα στον τομέα προέβλεπε άμεσες ή έμμεσες (στρεμματικές ή ανά κιλό) ενισχύσεις συνδεδεμένες με την παραγωγή και παράδοση στη βιομηχανία προς μεταποίηση συγκεκριμένων προϊόντων (σταφίδα, βιομηχανική τομάτα, συμπύρνηνο ροδάκινο, αχλάδι, εσπεριδοειδή για χυμοποίηση, σύκα). Με το νέο σύστημα, το σύνολο των ενισχύσεων αυτών αποσυνδέεται από την παραγωγή και μετατρέπεται σε στρεμματικές ενισχύσεις με τη μορφή ατομικών δικαιωμάτων πληρωμής. Τα δικαιώματα αυτά, όταν καθοριστούν, θα ενσωματωθούν στην Ενιαία Αποδεδειγμένη Ενίσχυση που έχει θεσπιστεί και ισχύει για όλα τα υπόλοιπα προϊόντα, στο πλαίσιο της νέας ΚΑΠ. Με άλλα λόγια, οι ενισχύσεις των μεταποιημένων οπωροκηπευτικών εντάσσονται πλέον στις ρυθμίσεις του οριζόντιου κανονισμού 1782/03 του Συμβουλίου. Η ένταξη του τομέα των οπωροκηπευτικών στη νέα ΚΑΠ συνεπάγεται ότι όλες οι εκτάσεις που καλλιεργούνται με οπωροκηπευτικά και πατάτες γίνονται πλέον επιλέξιμες για την ενεργοποίηση των ατομικών δικαιωμάτων πληρωμής. Δηλαδή, αίρεται η απαγόρευση καλλιέργειας οπωροκηπευτικών και πατάτας στις επιλέξιμες εκτάσεις που ίσχυε μέχρι σήμερα.

Οι πιο σημαντικές αλλαγές σε σχέση με το παλαιό καθεστώς, είναι οι παρακάτω:

1. Για τα μεταποιημένα οπωροκηπευτικά, στα οποία χορηγούνταν δεσμευμένες ενισχύσεις ανά κιλό ή ανά στρέμμα, από 1/1/2008 τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόσουν το καθεστώς πλήρους αποδέσμευσης των ενισχύσεων από την παραγωγή για όποια προϊόντα αποφασιστεί σχετικά. Δίνεται επίσης η δυνατότητα εφαρμογής μεταβατικής περιόδου κατά την οποία μπορεί να ισχύσει καθεστώς μερικής δέσμευσης:

- α) Για τη βιομηχανική τομάτα σε ποσοστό μέχρι 50% έως την 31/12/2011,
- β) Για τις δενδρώδεις καλλιέργειες και τη σταφίδα
 - σε ποσοστό μέχρι 100% έως την 31/12/2010 και
 - σε ποσοστό μέχρι 75% από 1/1/2011 έως 31/12/2012.

Τα κράτη μέλη θα αποφασίσουν μέχρι την 1^η Νοεμβρίου 2007 σχετικά με το καθεστώς ενίσχυσης που θα εφαρμόσουν και τα ποσοστά που θα επιλέξουν στην περίπτωση της μερικής αποδέσμευσης σε κάποιο ή κάποια προϊόντα. Προϋπόθεση για

τη λήψη της δεσμευμένης ενίσχυσης είναι η σύναψη συμβολαίων μεταποίησης. Η δεσμευμένη ενίσχυση για τα μεταποιημένα οπωροκηπευτικά, θα είναι στρεμματική. Στα προϊόντα που δεν υπάρχουν διαθέσιμα ατομικά στοιχεία για τις εκτάσεις, μπορούν να ληφθούν υπόψη τα στοιχεία που θα υποβληθούν από τους παραγωγούς το 2008. Για όλα τα παραπάνω προϊόντα υποχρεωτικά θα γίνει πλήρης αποδέσμευση της ενίσχυσης με το πέρας της μεταβατικής περιόδου, δηλαδή από 1/1/2012 για τη βιομηχανική τομάτα και από 1/1/2013 για τα υπόλοιπα.

2. Το συνολικό ποσό προς αποδέσμευση που αντιστοιχεί στην Ελλάδα για τον τομέα των οπωροκηπευτικών είναι ο μέσος όρος των εισπράξεων της χώρας μας κατά την 3ετία 2003-05, δηλαδή ίσο με 186,456 εκ. €. Στην τελική συμφωνία επιτεύχθηκε αύξηση του ποσού αυτού κατά 3,1 εκ. € (συνολικά 189,567 εκ. €) ειδικά για τα ροδάκινα, αφού λήφθηκαν υπόψη οι ζημιές που υπέστη ο τομέας κατά το 2003, λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών.

3. Η περίοδος αναφοράς που θα ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό των νέων δικαιωμάτων ενιαίας ενίσχυσης για τους παραγωγούς των μεταποιημένων οπωροκηπευτικών μπορεί, μετά από επιλογή των κρατών μελών, να είναι οποιαδήποτε ή οποιοσδήποτε εμπορικές περίοδοι μεταξύ 2000/01 και 2006/07.

4. Η αξία των νέων δικαιωμάτων θα προσδιοριστεί με αντικειμενικά κριτήρια από τα κράτη μέλη, τα οποία μπορεί να είναι:

- οι ενισχύσεις που εισέπραξε ο κάθε παραγωγός ή
- οι ποσότητες που παρέδωσε στη βιομηχανία ή
- οι εκτάσεις που καλλιέργησε ή
- οποιοδήποτε άλλο κριτήριο.

Το ποσό της αποδεσμευμένης ενίσχυσης θα δοθεί στους δικαιούχους υπό τη μορφή δικαιωμάτων. Τα νέα δικαιώματα που προκύπτουν από τις παλαιές ενισχύσεις των μεταποιημένων οπωροκηπευτικών θα ακολουθούν τους κανόνες που ίσχυσαν κατά το 2006 και 2007 σχετικά με την αποδέσμευση, δηλαδή:

- Τήρηση των υποχρεώσεων της πολλαπλής συμμόρφωσης.
- Διαφοροποίηση (μεταφορά 5% της αξίας των δικαιωμάτων από τον Α' στο Β' πυλώνα για ποσά άνω των 5000 €).
- Εθνικό απόθεμα.
- Νέοι αγρότες επενδυτές.
- Κληρονομιάς.
- Δυνατότητα επίκλησης περιπτώσεων ανωτέρας βίας κ.α.

Όπως έχει αναφερθεί, η αξία του συνόλου των νέων δικαιωμάτων δε μπορεί να υπερβεί τα 189.567.000 €. Το ποσό αυτό προέρχεται από:

▪ Τομάτες	35.733.000 €
▪ Ροδάκινα	11.800.000 €
▪ Αχλάδια	600.000 €
▪ Λεμόνια	267.000 €
▪ Πορτοκάλια	29.467.000 €
▪ Μικρά εσπεριδοειδή	100.000 €
▪ Γκρέιπ φρουτ	33.000 €
▪ Σταφίδες	110.567.000 €
▪ Ξερά σύκα	<u>1.000.000 €</u>
ΣΥΝΟΛΟ	189.567.000 €